

Prima instanță: Judecătoria Telenești
Judecător: Vasile Stih
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți
Judecători: Iulia Grosu
Aliona Corcenco
Dumitru Corolevschi

DECIZIE

14 decembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecător: Iulia Sîrcu
Judecătorii: Tamara Chișca-Doneva, Iurie Bejenaru
Ion Druță, Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Borșevscaia Raisa,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 19 mai 2016, prin care a fost admis apelul declarat de Cazacu Veronica, casată parțial hotărârea judecătorească din 04 martie 2016 în partea recunoașterii dreptului de proprietate a Raisei Borșevscaia asupra bunului imobil cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a cererii, în rest hotărârea a fost menținută,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Borșevscaia Raisa împotriva lui Cazacu Veronica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale și înlăturarea obstacolelor,

și acțiunea reconvențională depusă de Cazacu Veronica împotriva Raisei Borșevscaia cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate,

c o n s t a t ă:

La 06 februarie 2015, Borșevscaia Raisa, prin intermediul reprezentantului Comandari Vasile a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Cazacu Veronica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale și înlăturarea obstacolelor.

În motivarea acțiunii a indicat că, mamei sale Chihai Vera i-a aparținut bunurile imobile compuse din terenul pentru construcții cu suprafața de 0,1492 ha, casa de locuit cu suprafața de 59,2 m² și construcțiile accesorii cu suprafața de 45,9 m² și 39,8 m², înregistrate la Oficiul Cadastral Teritorial Telenești.

Fiind în viață mama sa Chihai Vera i-a testat ei patrimoniul său, iar după ce a decedat la 13 martie 2011, în termenul legal a acceptat patrimoniul testat prin intrarea în posesie, însă nu a perfectat succesiunea la notar deoarece a plecat la muncă în Federația Rusă.

Ulterior, adresându-se la biroul notarial pentru perfectarea actelor de proprietate asupra bunurilor succesoriale i s-a refuzat din motivul omiterii termenului de adresare.

Astfel, la 22 aprilie 2014 s-a adresat instanței de judecată cu cerere privind constatarea acceptării succesiunii după decesul mamei sale Chihai Vera, însă, prin decizia Curții de Apel Bălți din 16 septembrie 2014, s-a casat hotărârea Judecătoria Bălți din 19 mai 2014 și s-a dispus scoaterea cererii de pe rol din motivul existenței litigiului de drept.

Suplimentar a mai indicat că, Cazacu Veronica, care este nepoata sa, a transmis casa testată familiei Vîrlan, fără acordul său, iar la moment îi creează obstacole în folosirea patrimoniului testat.

Solicită reclamanta Borșevscaia Raisa, admiterea acțiunii, recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii care a aparținut mamei sale, obligarea pârâtei Cazacu Veronica de a nu crea obstacole în folosirea bunurilor și evacuarea lui Vîrlan Alexandra și Vîrlan Ion.

La data 12 mai 2015, pe parcursul examinării cauzei, Cazacu Veronica prin intermediul avocatului Stegărescu Nelea a depus cerere reconvențională împotriva Raisei Borșevscaia cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii rămase după decesul Verei Chihai.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că, bunica sa Chihai Vera, care a decedat la 13 martie 2011, la data de 06 februarie 2003 a testat ei toată averea sa ce-i v-a aparține la momentul decesului. Astfel, în anul 2003 a trecut cu traiul la bunica sa, unde a făcut mai multe lucrări de reparație și reconstrucție gospodăriei, fapt care se confirmă prin certificatul Primăriei s. Verejeni nr. 561 din 30 aprilie 2015.

La data de 13 martie 2011, bunica sa Chihai Vera a decedat, iar toate cheltuielile funerare au fost suportate de ea.

Ulterior, în luna mai anul 2011 s-a adresat la biroul notarial pentru a primi certificatul de moștenitor testamentar, însă i s-a refuzat pe motiv că există un alt testament potrivit căruia bunica s-a a testat averea fiicei sale Borșevscaia Raisa.

Consideră Cazacu Veronica că, doar ea este în drept să moștenească averea bunicii deoarece după deces este unicul moștenitor care a intrat în posesia averii succesoriale, fapt confirmat prin certificatul Primăriei Verejeni nr. 576 din 11 mai 2015, a suportat toate cheltuielile legate de funeraliile bunicii, până în prezent îngrijește și întreține gospodăria și achită impozitele.

Solicită Cazacu Veronica, recunoașterea în calitate de proprietar a averii succesoriale rămasă după decesul bunicii Chihai Vera care constă din terenul cu suprafața de 0,1492 ha, nr. cadastral 8959205.016, casa de locuit cu nr. cadastral 8959205.016.01, construcție accesorie cu nr. cadastral 8959205.016.03, toate situate în intravilanul s. Verejeni, r. Telenești.

Prin hotărârea Judecătoriai Telenești 04 martie 2016, s-a admis acțiunea înaintată de Borșevscaia Raisa și s-a recunoscut dreptul de proprietate asupra bunului imobil situat în s. Verejeni, raionul Telenești, ce constă din teren pentru construcții cu suprafața de 0,1492 ha cu nr. cadastral 8959205.016, casă de locuit cu suprafața de 59,2 m² cu nr. cadastral 8959205.016.01, construcția accesorie cu suprafața de 45,9 m² cu nr. cadastral 8959205.016.02 și construcția accesorie cu suprafața de 39,8 m² cu nr. cadastral 8959205.016.03. S-a oblicat Cazacu Veronica de a nu crea obstacole Rasei Borșevscaia în folosirea bunurilor. S-a respins acțiunea reconvențională înaintată de Cazacu Veronica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 19 mai 2016, a fost admis apelul declarat de Cazacu Veronica, casată parțial hotărârea Judecătoria Telenești din 04 martie 2016 în partea admiterii cererii Rasei Borșevscaia cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acțiunii. În rest hotărârea a fost menținută.

În motivarea soluției sale instanța de apel a indicat că, instanța de fond corect a concluzionat despre necesitatea respingerii acțiunii reconvenționale deoarece efectuarea lucrărilor de reconstrucție și suportarea cheltuielilor funerare de către Cazacu Veronica nu constituie temei legal de decădere a Rasei Borșevscaia de dreptul la succesiune și de recunoaștere a dreptului de proprietate în privința imobilului litigios. În acest sens a indicat că testamentul eliberat pe numele Rasei Borșevscaia la 05 ianuarie 2011 nu a fost contestat, este în vigoare și continuă să producă efecte juridice.

Mai menționează că este irelevantă analiza instanței de fond referitor la vocația succesorală a lui Cazacu Veronica cu referire la prevederile art.art. 1500 alin. (1),1501, 1516 alin. (2)-(4) din Codul civil, în condițiile în care există ultimul testament în vigoare, eliberat la 05 ianuarie 2011 pe numele Rasei Borșevscaia.

Instanța de apel accentuează că recunoașterea dreptului de proprietate a Rasei Borșevscaia este incorectă, deoarece această pretenție nu se încadrează în prevederile art. 230 alin. (2) din Codul civil.

În acest sens a indicat că, conform art. 321 alin. (2) din Codul civil, în cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobândește la data înscrierii în registrul bunurilor imobile, cu excepțiile prevăzute de lege.

Referirea instanței de fond la prevederile art. 374 alin. (1) din Codul civil este eronată, deoarece Borșevscaia Raisa dispunând de un testament valabil în privința bunului din litigiu, nu și-a înregistrat dreptul de proprietate asupra acestuia, iar norma legală enunțată stabilește că, proprietarul este în drept să-și revendice bunurile aflate în posesiunea nelegitimă a altuia.

Invocând ilegalitatea deciziei instanței de apel, la data de 26 iulie 2016, Borșevscaia Raisa, prin intermediul oficiului poștal, a contestat-o cu recurs, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea cererii de recurs a indicat că, neînregistrarea dreptului de proprietate de către Borșevscaia Raisa nu constituie temei de respingere a acțiunii, deoarece la biroul notarial i s-a refuzat în eliberarea certificatului de moștenitor legal. La fel i s-a respins cererea de chemare în judecată cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică deoarece alte persoane au contestat conținutul testamentului și legalitatea intrării în posesiune a moștenirii de către Raisa Borșevscaia.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din actele cauzei se constată că decizia motivată a Curții de Apel Bălți din 19 mai 2016 a fost expediată în adresa părților la data de 10 iunie 2016, iar recursul a fost depus la 28 iulie 2016 (f.d.170). Astfel, instanța de recurs constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în interiorul termenului de două luni.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, examinarea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 17 august 2016, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimetei Cazacu Veronica copia cererii de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

Astfel, prin referința depusă la data de 05 septembrie 2016, Cazacu Veronica a solicitat respingerea cererii de recurs ca fiind inadmisibilă cu menținerea deciziei Curții de Apel Bălți din 19 mai 2016.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 19 octombrie 2016, recursul declarat de Borșevscaia Raisa, s-a considerat admisibil.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție concluzionează despre necesitatea admiterii recursului declarat de Borșevscaia Raisa, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond cu trimiterea pricinii spre rejudecare în prima instanță, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, trimițând pricina spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art.432 alin.(3) lit. d) și f).

Conforma art. 432 alin. (3) lit. d), se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces.

Obiectul acțiunii în prezenta cauză este recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale și înlăturarea obstacolelor.

Astfel, după cum urmează din cererea de chemare în judecată înaintată de Borșevscaia Raisa cât și din cererea reconvențională înaintată de avocatul Stegărescu Nelea în interesele Veronicăi Cazacu, ambele părți au solicitat recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale rămase după decesul Verei Chihai, la data de 13 martie 2011.

Totodată, la materialele cauzei au fost anexate testamentele Verei Chihai din 05 ianuarie 2011, autentificat de către notarul Balan Maria, și testamentul din 06 februarie 2003, autentificat de către notarul Coțeruba Tamara (f.d.11, 96).

Conform testamentului din anul 2011 se constată că Chihai Vera a testat o parte din averea sa Raisei Borșevscaia. O altă parte din avere, cotele de teren, au fost testate lui Chihai Iacov, Chihai Gheorghe, Chihai Nicolai și Chihai Ion în părți egale, iar conform testamentului din anul 2003 se constată că Chihai Vera a testat toată averea sa nepoatei Veronica Chihai.

Studiind materialele dosarului, examinând decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond în raport cu argumentele invocate de către recurentă și în ansamblu, privind toate aspectele de temeinicie și legalitate ale acesteia, Colegiul civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție concluzionează că, la pregătirea pricinii pentru dezbaterile judiciare prima instanță nu a stabilit componența tuturor participanților la proces.

Or, conform art. 185 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, judecătorul, în faza de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare, soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților, copârâților și intervenienților.

Reieșind din testamentul din 05 ianuarie 2011, autentificat de notarul Balan Marina, Chihai Vera a testat averea sa nu doar Raisei Borșevscaia, dar și lui Chihai Iacov, Chihai Gheorghe, Chihai Nicolai și Chihai Ion, care nu au fost atrași în proces (f.d.11).

Această eroare a fost admisă și de către instanța de apel deoarece la examinarea cauzei în ordine de apel, contrar prevederilor art. 357 din Codul de procedură civilă, instanța nu a verificat corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale pricinii precum și respectarea normelor de drept procedural, la judecarea pricinii în prima instanță.

De asemenea, instanța de apel urma să verifice și circumstanțele privind raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, să aprecieze probele din dosar și cele prezentate suplimentar de către participanții la proces, înfăptuind analiza corespunzătoare.

Etapa pregătirii pricinii pentru dezbaterile judiciare include de rând cu celelalte acte și stabilirea componenței participanților la proces și implicarea în proces a altor persoane. Astfel, încă în faza pregătirii pricinii pentru dezbaterile judiciare la examinarea cauzei în primă instanță, actele judecătorului urmau a fi îndreptate și la soluționarea problemei intervenirii în proces a coreclamanților, copârâților, intervenienților, în conformitate cu art. 183 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

Odată ce instanța de fond a făcut referire la aplicarea art. 1500 din Codul civil – succesiunea legală, urma să soluționeze întrebarea de a atrage în proces și ceilalți moștenitori legali.

Astfel, cu raportare la obiectul dedus judecății, instanța de recurs consideră că la examinarea prezentei pricini era indispensabilă atragerea în proces a tuturor succesorilor.

Reieșind din cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție concluzionează despre necesitatea admiterii recursului, casarea integrală atât a deciziei instanței de apel cât și a hotărârii primei instanțe cu trimiterea pricinii spre rejudecare în instanța de fond.

În conformitate, cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) și alin. (3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Borșevscaia Raisa.

Se casează decizia Curții de Apel Bălți din 19 mai 2016 și hotărârea Judecătoriei Telenești din 04 martie 2016, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Borșevscaia Raisa împotriva lui Cazacu Veronica cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale și înlăturarea obstacolelor, și acțiunea reconvențională depusă de Cazacu Veronica împotriva Raisei Borșevscaia cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate, cu trimiterea pricinii spre rejudecare la Judecătoria Telenești într-un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecătorul:

Iulia Sîrcu

Judecătorii:

Tamara Chișca-Doneva

Iurie Bejenaru

Ion Druță

Nicolae Craiu